SUOMEN AKATEMIA

Lausunto

16.11.2022 SA/2022/67056

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Viite: Lausuntopyyntö 3.11.2022

Asia: HE 211/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030

Suomen Akatemia kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Osaaminen, korkeatasoinen tutkimus ja innovaatiot ovat Suomen kilpailukyvyn ja hyvinvoinnin pohja. Laadukas ja uudistava T&K-toiminta sekä ennakoitava toimintaympäristö houkuttelevat osaajia, yrityksiä ja muita toimijoita niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Lakiesitys antaisi toteutuessaan T&K-toiminnan pitkäjänteiselle, systemaattiselle ja tasapainoiselle kehittämiselle vahvan pohjan, jonka avulla Suomi voi aiempaa paremmin vastata nykyisiin ja tulevaisuuden haasteisiin ja toisaalta hyödyntää eteensä aukeavia mahdollisuuksia. Maailmanpoliittinen tilanne korostaa osaltaan tiedon ja osaamisen huoltovarmuutta, joka edellyttää T&K-järjestelmän tasapainoista kehittämistä ja sen tukena riittävää rahoitusta.

Tutkimushakemusten kansainvälinen vertaisarviointi on tärkein työväline, jolla Suomen Akatemia tunnistaa ja valitsee rahoitettaviksi korkean kansainvälisen tason parhaat ja lupaavimmat tutkimushankkeet. Korkeatasoista tutkimusta ja siitä kumpuavaa laajaa taloudellista ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta edistävien lippulaivojen, tutkimusinfrastruktuurien ja yliopistojen tutkimuksen profiloitumista tukevan rahoituksen kautta Akatemia tukee vahvasti korkeatasoisten, monipuolisesti vaikuttavien ja laajasti kiinnostavien tutkimuksen osaamiskeskittymien kehittymistä Suomeen.

Akatemian rahoittamissa lippulaivoissa-on kahden ensimmäisen toimintavuoden aikana tuotettu yli 4 000 tieteellistä julkaisua ja 200 patenttia. Lippulaivat ovat onnistuneet erinomaisesti kotiuttamaan EU:n tutkimusrahoitusta: lippulaivojen kahden ensimmäisen vuoden rahoituksesta EU-rahoitus on ollut viisinkertainen Akatemian lippulaivarahoitukseen verrattuna. Uusia start-up-yrityksiä on käynnistynyt 160 kpl, ja lippulaivat ovat hankkineet yhteensä yli 800 uutta

Suomen Akatemia | Hakaniemenranta 6 | PL 131 | 00531 Helsinki | Puh. 029 533 5000 | etunimi.sukunimi@aka.fi | www.aka.fi

yritysyhteistyökumppania yrityksiltä saadun rahoituksen osuuden noustessa yli kaksinkertaiseksi Akatemian suoraan myöntämään lippulaivarahoitukseen verrattuna.

Tutkimusinfrastruktuurien merkitys ja niiden kustannukset ovat kasvaneet kiihtyvällä vauhdilla tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa niin meillä Suomessa kuin ympäri maailmaakin. Riittävä tutkimusinfrastruktuurien rahoitus on monella alalla edellytys tieteellisten läpimurtojen ja tutkimuksen vaikuttavuuden mahdollistamiseksi. Korkeatasoiset tutkimusinfrastruktuurit myös houkuttelevat kansainvälisiä tutkijoita sekä yksityisen ja julkisen sektorin toimijoita.

3§: Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskeva monivuotinen suunnitelma

Monivuotista suunnitelmaa valmisteltaessa on tärkeä tavoitella T&K-rahoituksen mahdollisimman suuren vaikuttavuuden edistämiseksi rahoituksen kohdistamista sellaisille toimijoille, joilla on parhaat edellytykset uusien tieteellisten, teknologisten ja/tai kaupallisten tuotosten kehittämiseen.

Rahoituksen suuntaamisessa on mahdollisimman suuren vaikuttavuuden edistämiseksi huomioitava eri TKI-toimintojen vaikuttavuuden erilaiset aikajänteet. Näin pystytään jatkuvasti tuottamaan myös uutta tietoa ja osaamista, joka kantaa vuosikymmenien päähän yhteiskunnan ja talouden uudistumisen pohjana.

Akatemia pitää tärkeänä, että monivuotisessa suunnitelmassa ja sen toimeenpanossa noudatetaan parlamentaarisen TKI-työryhmän linjaamia TKI-politiikan periaatteita, joita ovat ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys, vipuvaikutus, kokonaisvaltaisuus, kilpailullisuus, vaikuttavuus, tieteen vapaus sekä tutkimuksen ja koulutuksen laatu, yhteistyö, kansainvälisyys, globaalien haasteiden tunnistaminen sekä teknologia- ja toimialaneutraalius.

Akatemia korostaa, että sidosryhmien laaja ja vahva osallistaminen suunnitelman valmisteluun on erittäin tärkeää sekä lakiehdotuksen tavoitteiden toteutumiseksi että eri sektorien TKI-toimijoiden omien strategisten valintojen ja yhteistyön kehittämiseksi. Tämä edistää rahoituksen toimeenpanon tehokkuutta ja vaikuttavuutta.

Tutkimusrahoituksen lisäksi esityksen mukaan mahdollinen myöntövaltuuksien tasokorotus edellyttää myös riittävää lisärahoitusta Suomen Akatemian ja Business Finlandin toimintamenoihin, jotta TKI-toimijoiden aktivointiin ja lisärahoituksen mahdollisimman vaikuttavaan kohdentamiseen on käytettävissä riittävät resurssit. Akatemia toimii kansainvälisesti arvioiden erittäin kustannustehokkaasti ja sen toimintamenojen lisääminen on välttämätöntä, jotta suunniteltu kasvava T&K-rahoitus saataisiin tehokkaasti käyttöön ja hyödynnettyä.

SUOMEN AKATEMIA

Lakiesitys on oikea-aikainen ja välttämätön Suomen kestävän kasvun tukemiseksi. Se antaisi toteutuessaan vahvan tuen Suomen T&K -toiminnan kehittämiselle nykyistä kilpailukykyisemmäksi ja lisäisi merkittävästi mahdollisuuksia rakentaa pitkäjänteisiä paikallisia, kansallisia ja kansainvälisiä yhteistyökumppanuuksia eri toimijoiden kesken. Tämä vahvistaisi T&K -toiminnan laatua, vaikuttavuutta ja uudistumista, sekä tukisi myös osaamisen nykyistä parempaa hyödyntämistä eri sektoreiden kehittämiseksi, edelläkävijyyden mahdollistamiseksi ja yhteiskunnan toimintaa haastavien muutosten edellyttämien ratkaisujen löytämiseksi.

Pääjohtaja — Paula Eerola

Ylijohtaja, tutkimus — Riitta Maijala